

УКРАЇНСЬКА МОВА

за професійним спрямуванням

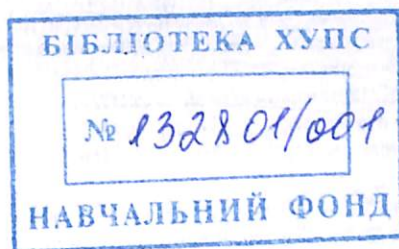
811.161.2
УЧБ

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Підручник

За редакцією Т. О. Чернішової та Н. А. Кудрявцевої

Харків
2021

Затверджено до видання вченою радою Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (протокол № 5 від 20.04.2021)

Авторський колектив:

Т. О. Чернишова, кандидат філологічних наук, доцент; Н. А. Кудрявцева, А. О. Мироненко; Л. О. Петрова, кандидат філософських наук, доцент, Р. І. Рубльова; Л. М. Трусей

Рецензенти:

В. М. Пивоваров, доцент кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат філологічних наук, доцент;

Т. В. Михайлова, доцент кафедри іноземних мов Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, кандидат філологічних наук

Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / У45 [Т. О. Чернишова, Н. А. Кудрявцева, А. О. Мироненко та ін.] ; за ред. Т. О. Чернишової та Н. А. Кудрявцевої. – Х. : ХНУПС, 2021. – 328 с.

Підручник укладено відповідно до програм навчальних дисципліни “Українська мова за професійним спрямуванням”, “Сучасне ділове мовлення військовослужбовця” та “Українське факове мовлення”.

Підручник має на меті ознайомити курсантів з основними ознаками наукового та офіційно-ділового стилів, з правилами оформлення наукових праць і ділових паперів у професійній діяльності військового фахівця; систематизувати та закріпити знання з орфографії, морфології, пунктуації, стилістики сучасної української літературної мови; сприяти підвищенню навичок усного та писемного професійного мовлення, мовленнєвої культури, культури спілкування; формувати навички підготовки та виголошення публічних виступів, писемних та усних форм співпраці військовослужбовців із засобами масової інформації.

Підручник містить практикум, у якому надано вправи та завдання на закріплення теоретичного та граматичного матеріалу, зокрема вправи на редагування термінів і текстів факової спрямованості.

Підручник призначений для курсантів Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба; також він може бути використаний викладачами, слухачами та студентами вищих військових навчальних закладів.

УДК 80(477):355(075.8)

© Чернишова Т. О., Кудрявцева Н. А., Мироненко А. О., Петрова Л. О., Рубльова Р. І., Трусей Л. М., 2021

© Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
Розділ 1. Науковий стиль української мови у професійній діяльності військовослужбовця.....	7
Тема 1. Державна мова в житті українського суспільства та його збройних сил.....	7
Тема 2. Літературна мова та професійна діяльність військового....	12
Тема 3. Стили сучасної української літературної мови.....	19
Тема 4. Науковий стиль як форма вираження наукової думки у професійній діяльності військовослужбовця.....	24
Тема 5. Виникнення української наукової термінології.....	31
Тема 6. Лексичні особливості професійного мовлення військово-службовця.....	35
Тема 7. Словник у професійній діяльності військовослужбовця.....	41
Тема 8. Наукова робота як один із показників професійної підготовки майбутнього військового фахівця.....	48
Тема 9. Мова та стиль наукового дослідження.....	55
Тема 10. Тези, анотація, наукова стаття, особливості їх написання та оформлення.....	64
Тема 11. Оформлення елементів наукових праць.....	72
Розділ 2. Ділове мовлення у професійній діяльності військово-службовця.....	74
Тема 12. Особливості писемного ділового мовлення у військово-професійній сфері.....	74
Тема 13. Вимоги до оформлення ділових паперів.....	82
Тема 14. Оформлення основних особистих документів.....	95
Тема 15. Оформлення документів по особовому складу.....	99
Тема 16. Складання та оформлення розпорядчих та довідково-інформаційних документів.....	106
Тема 17. Оформлення службових записок.....	119
Тема 18. Службове листування у професійній діяльності військово-службовця.....	124

Розділ 3. Основи публічного мовлення у професійній діяльності військовослужбовця.....	131
<i>Тема 19. Види красномовства та сфери його застосування.....</i>	<i>131</i>
<i>Тема 20. Жанри усних виступів у професійній діяльності військово- службовця.....</i>	<i>141</i>
<i>Тема 21. Усна форма військово-професійного спілкування.....</i>	<i>149</i>
<i>Тема 22. Мовленнєва підготовка та участь у суперечці.....</i>	<i>170</i>
<i>Тема 23. Публічний виступ, його підготовка та виголошення.....</i>	<i>179</i>
<i>Тема 24. Співпраця із засобами масової інформації у військово- професійній діяльності військовослужбовця Збройних Сил України.....</i>	<i>185</i>
<i>Тема 25. Культура мовлення військовослужбовця в різних сферах професійної діяльності.....</i>	<i>198</i>
ПРАКТИКУМ.....	207
<i>Граматичний матеріал.....</i>	<i>207</i>
<i>Вправи на закріплення теоретичного матеріалу.....</i>	<i>293</i>
<i>Вправи на редагування термінів та текстів фахової спрямованості..</i>	<i>304</i>
<i>Завдання до модульної контрольної роботи № 1.....</i>	<i>311</i>
<i>Завдання до модульної контрольної роботи № 2.....</i>	<i>313</i>
<i>Орієнтовні запитання до екзамену.....</i>	<i>315</i>
<i>Словник термінів.....</i>	<i>317</i>
<i>Рекомендована література.....</i>	<i>324</i>

Мова військовослужбовця, ... так само, як форма із національним гербом на кашкеті, є знак, символ держави, яку він представляє, і нехтуючи цим знаком, він, хай і неспівомо, демонструє несамовільну зневагу до тої держави і автоматично до себе самого, як її службовця.

Оксана Забужко

ПЕРЕДМОВА

Пропонований підручник є переробленою та доповненою версією навчального посібника “Українська мова за професійним спрямуванням”, який було видано кафедрою філософії університету 2018 року. Нові суспільно-політичні реалії, зміни концепції вищої освіти, мовного законодавства України, деяких нормативно-правових документів у Збройних Силах України зумовили необхідність внесення змін до навчальної програми “Українська мова за професійним спрямуванням”, а відтак – і до її навчально-методичного забезпечення.

Підручник виконано у двох частинах: теоретичній та практичній. Теоретична частина являє собою викладення навчального матеріалу, згрупованого за розділами та темами відповідно до програм навчальних дисциплін “Українська мова за професійним спрямуванням” (обов’язковий компонент освітньо-професійної програми), “Сучасне ділове мовлення військовослужбовця” (вибірковий компонент освітньо-професійної програми) та “Українське фахове мовлення” (вибірковий компонент освітньо-професійної програми). Практична частина (практикум) містить: а) граматичний матеріал (правила орфографії та пунктуації (відповідно до чинного Українського правопису); б) граматичні вправи, виконання яких сприяє закріпленню та систематизації навичок нормативного слововживання; в) практичні завдання на закріплення теоретичного матеріалу. Кожна тема навчальної програми обов’язково супроводжується певним практичним матеріалом, який курсанти мають опрацювати під час навчальних занять або самостійної підготовки.

Логіка викладення навчального матеріалу підпорядкована стилістичній диференціації сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні військовослужбовців. Розділ 1 присвячений особливостям функціонування наукового стилю в діяльності майбутніх офіцерів. Дидактична мета вивчення цього розділу полягає в опануванні термінознавчого комплексу, необхідного в майбутній фаховій діяльності, а також умінні створювати та оформлювати наукові тексти в жанрах, які відповідають професійній підготовці військовослужбовців. Розділ 2 присвячений особливостям функціонування офіційно-ділового стилю в діяльності майбутніх офіцерів. Вивчення цього розділу підпорядковане формуванню компетенцій складання й оформлення відповідно до вимог Інструкції з діловодства у ЗС України основних видів документів у повсякденній діяльності військовослужбовця. Розділ 3 висвітлює питання комунікативної компетенції майбутнього фахівця, яку фор-

мують переважно публіцистичний та розмовний (розмовно-професійний) стилі. Вивчаючи матеріал цього розділу, курсанти мають можливість отримати навички доцільної побудови промови та доповіді, познайомитися із прийомами полемічного мовлення; отримати навички ділового спілкування під час колективного обговорення професійних проблем; набути знань щодо різних форм співпраці із засобами масової інформації в майбутній службовій діяльності; засвоїти основні поняття та критерії культури фахового мовлення.

Пропонований підручник містить орієнтовні завдання модульних контрольних робіт та екзамену, передбачених вимогами робочих навчальних програм вищезазначених навчальних дисциплін, а також глосарій і список літератури (у тому числі інтернет-джерел), рекомендованої для опанування навчального матеріалу.

Підручник "Українська мова за професійним спрямуванням" сприятиме подальшому впровадженню державної мови в навчання та професійну діяльність майбутніх офіцерів, формуванню їхніх мовних та комунікативних компетенцій, а також вихованню військовослужбовців у дусі патріотизму, поваги до рідного слова, традицій та культури українського народу.